
С. СЛІПЧЕНКО,

професор кафедри охорони інтелектуальної власності, цивільного права та процесу Харківського національного університету внутрішніх справ, кандидат юридичних наук, доцент

УДК 347.121.2 + УДК 347.131

Правопороджуючі юридичні факти у механізмі правового регулювання особистих немайнових відносин

У статті зроблена спроба визначити коло правопороджуючих юридичних фактів у механізмі правового регулювання особистих немайнових відносин.

Ключові слова: особисті немайнові правовідносини, правопороджуючі юридичні факти, підстави виникнення цивільних прав.

Нормативна урегульованість найбільш значущих суспільних відносин, до яких, без сумніву, належать і особисті немайнові відносини, досягається шляхом функціонування певної інструментальної системи, яка втілює норму права в життя, перетворює її зі сфери належного у сферу суцього [1, с. 129]. Втілення норми права в життя здійснюється через механізм правового регулювання, елементом якого є юридичні факти. Саме з юридичного факту починається перетворення права зі сфери належного у сферу суцього. Тому їх законодавче визначення створює можливість не тільки встановити момент,

з якого починається динаміка особистих немайнових правовідносин, а й види таких динамічних процесів.

Аналіз цивільного законодавства України дозволив деяким дослідникам дійти висновку, що специфіка впорядкування особистих немайнових відносин опосередковується механізмом їх правового регулювання немов би «автоматично» та уніфіковано для всіх категорій їх учасників. На їхню думку, автоматичність і уніфікованість виявляється в тому, що єдиними чи основними [2, с. 375–376; 1, с. 259] правопороджуючими юридичними фактами, а отже, активними регламентаційний вплив меха-

нізму правового регулювання особистих немайнових відносин, є народження людини та закон. Інші дослідники вважають, що подібне визначення кола підстав виникнення особистих немайнових правовідносин досить абстрактне [3, с. 130] та неповне. До нього входять і інші юридичні факти [2, с. 375–376], а саме коло повністю охоплюється загальними положеннями виникнення цивільних прав та обов'язків, які закладені в ст. 11 ЦК України [3, с. 130–131].

Визначення правостворюючих юридичних фактів у механізмі правового регулювання особистих немайнових відносин є метою цієї статті.

Однією з підстав виникнення особистих немайнових правовідносин, про яку часто зазначають у юридичній літературі, є закон. Базуючись на тому, що права та обов'язки можуть виникати безпосередньо із закону [4, с. 126; 5, с. 96], прихильники такого наукового погляду роблять висновок, що й особисті немайнові правовідносини можуть виникати із закону [6, с. 445]. Як один з аргументів вони наводять ст. 269 ЦК України, у якій зазначено, що особисті немайнові права належать кожній фізичній особі якщо не від народження, то за законом.

Незважаючи на те, що такий підхід у теорії права є панівним, заслуговує на підтримку протилежна думка. Так, С. О. Погрібний досить обґрунтовано стверджує, що «цивільні права та обов'язки не можуть виникати безпосередньо на підставі норм цивільного права, а вимагають щоразу наявності певного юридичного факту» [1, с. 261]. Такої ж думки дотримується і Н. С. Кузнєцова. Вона зазначає, що закон лише

закріплює юридичні факти, які, власне, і є підставами виникнення правових наслідків, тобто останні виникають не в силу наявності самого нормативно-правового акта, а через обставини реальної дійсності, з якими закон пов'язує виникнення, зміну чи припинення суб'єктивних прав та обов'язків [6, с. 29]. Більше того, О. О. Красавчиков у категоричній формі стверджує, що поняття «правовідносини з закону» має бути повністю виключене з цивільного права. «Закон не є безпосередньою підставою динаміки конкретних правовідносин у спеціальному розумінні цього слова. Він стоїть над кожним правовідношенням, визнаючи ті чи інші факти як підстави руху правовідносин. Закон – це загальна та обов'язкова передумова динаміки правових зв'язків, але не сама підстава» [7, с. 181]. Повністю поділяючи такий підхід, відзначимо, що і особисті немайнові правовідносини виникають на підставах, передбачених законом, але не з закону. Причому, в даному випадку, уніфікованість упорядкування особистих немайнових відносин за допомогою механізму їх правового регулювання дозволяє стверджувати, що закон не є підставою виникнення особистих немайнових прав як елементу правовідносин, не тільки для фізичних, а й для юридичних осіб.

Що стосується народження людини як одного із юридичних фактів, то немає підстав заперечувати, що з ним пов'язується виникнення ряду особистих немайнових прав та обов'язків [4, с. 102; 2, с. 375; 1, с. 259]. Наприклад, не викликає сумнівів, що з народженням у фізичної особи виникають такі права, як право на життя, право на охо-

рону здоров'я, право на особисту недоторканність тощо. Разом з тим необхідно зазначити, що коло таких правовідносин обмежене. Народження є підставою виникнення лише тих особистих немайнових правовідносин, в яких виникнення об'єкта також пов'язане із народженням людини. До таких належать об'єкти, що мають біологічне походження та властиві людині, як і будь-якій іншій біологічній істоті. Наприклад, здоров'я, життя, особиста недоторканність тощо. Але досить спірною є думка, що з моменту народження виникають і всі ті об'єкти особистих немайнових правовідносин, що мають соціальне походження, тобто поява яких неможлива за межами людського спілкування¹.

Так, у науковій та навчальній літературі стверджується, що право на ім'я виникає у фізичної особи з моменту її народження [8, с. 11, 23; 9, с. 13]. З такою думкою можна погодитися лише за умови, що реєстрація народження дитини, з одночасним присвоєнням прізвища, імені та по батькові, буде проводитися в момент її народження (ч. 3 ст. 144 СК України). В усіх інших випадках між моментом народження та моментом появи у дитини легального імені (імені, яке зареєстроване в державних органах реєстрації актів цивільного стану) буде існувати розрив у часі. Наприклад, якщо мати, батько мають різні прізвища, то до досягнення між ними згоди прізвище дитини залишати-

¹ У даному випадку використано класифікацію об'єктів особистих немайнових правовідносин, запропоновану О. М. Єрмоловой та А. В. Трофименко (див.: Ермолова О. Н. Проблемы теории нематериальных благ : монография / О. Н. Ермолова, А. В. Трофименко. – М. : Канон РООИ «Реабилитация», 2008. – С. 99).

меться невизначеним (ч. 1 ст. 145 СК України). Подібна ситуація може виникати і щодо власного імені дитини та по батькові. У зв'язку з цим та зважаючи на те, що будь-яке суб'єктивне право існує лише в межах відповідного правовідношення, а обов'язковим елементом останнього є об'єкт, відсутність об'єкта свідчить про відсутність і суб'єктивного права на нього. Тобто, якщо у дитини з'являється легалізоване ім'я, наприклад, через місяць після народження, то і право на нього виникне через місяць. З цієї точки зору твердження, що право на ім'я виникає у фізичної особи з моменту її народження, необхідно розуміти лише у значенні цивільної правоздатності. Інакше кажучи, у фізичної особи з моменту народження виникає здатність мати право на ім'я, а не саме суб'єктивне право на ім'я. Наведене стосується не тільки права на ім'я фізичної особи. Не пов'язується з народженням і поява таких особистих немайнових прав, як права на зображення, особисті папери, кореспонденцію, інформацію, ділову репутацію, право участі у товаристві тощо. Адже виникнення об'єктів цих прав також не пов'язано з народженням людини.

Наведене дозволяє стверджувати, що народження фізичної особи дійсно є підставою виникнення особистих немайнових правовідносин, але лише частини з них. Виникають здебільшого ті, в яких об'єкт має біологічне походження, а його поява пов'язана з народженням людини як біологічної істоти.

Таким чином, якщо закон не є юридичним фактом, а з народженням фізичної особи норми права пов'язують виникнення лише частини особистих

немайнових правовідносин, то заслугоує підтримки позиція тих вчених, які вважають, що існують й інші правостворюючі підстави.

На підтвердження такої позиції можна зазначити, що народження фізичної особи – це не єдиний правопороджуючий юридичний факт-подія. Зокрема, до таких слід віднести досягнення людиною відповідного віку, про що неодноразово зазначалося в юридичній літературі [9, с. 17; 2, с. 376]. Наприклад, із досягненням відповідного віку закон пов'язує виникнення прав на самостійну зміну імені (ст. 295 ЦК України), вибір лікаря та методів лікування, відмову від лікування (ст. 284 ЦК України), достовірну і повну інформацію про стан свого здоров'я, у тому числі на ознайомлення з відповідними медичними документами, які стосуються здоров'я (ст. 285 ЦК України), донорство (ст. 290 ЦК України) тощо.

Незважаючи на те, що смерть фізичної особи зазвичай розглядається як підстава припинення особистих немайнових правовідносин, аналіз цивільного законодавства України, юридичної літератури свідчить, що з нею пов'язане і виникнення деяких особистих немайнових правовідносин. Зокрема, смерть фізичної особи є правопороджуючим юридичним фактом-подією для посттанативних особистих немайнових прав [3, с. 525–534]. Наприклад, із цією підставою пов'язане виникнення таких прав, як: право на повагу до людини, яка померла, та до місця її поховання (ст. 298 ЦК України); права членів сім'ї померлої особи або інших фізичних осіб, уповноважених членами сім'ї померлої, бути присутніми при дослі-

дженні причин смерті, ознайомлюватись із висновками щодо причин смерті, оскаржувати такі висновки тощо (ч. 4 ст. 285 ЦК України).

Продовжуючи досліджувати юридичні факти в механізмі правового регулювання особистих немайнових відносин, необхідно відзначити, що частина дослідників, які розглядали підстави виникнення особистих немайнових правовідносин, стверджують, що серед них є не тільки події, а й дії [9, с. 17–18]. Причому, дехто з дослідників вважає, що механізм установаження особистих немайнових правовідносин не передбачає здійснення особою ніяких правомірних дій [2, с. 375–376]. Це можуть бути лише протиправні дії [10, с. 8–9]. Інші стверджують, що особисті немайнові правовідносини можуть виникати й із правомірних дій [9, с. 17–18].

Розглядаючи наведені точки зору, можна погодитися, що протиправні дії здатні породжувати деякі особисті немайнові правовідносини. Так, із порушенням особистих немайнових прав виникає обов'язок і відповідна йому правова вимога компенсації моральної шкоди (у разі її появи), поновлення порушеного особистого немайнового права, спростування недостовірної інформації (у разі її поширення), припинення протиправної поведінки тощо. І якщо виходити із двочленної структури суб'єктивного права, то право на захист і кореспондуючий йому обов'язок, які складають зміст охоронних правовідносин, виникають з моменту вчинення учасником особистих немайнових відносин правопорушення. Причому вищенаведене стосується як фізичних, так і юридичних осіб. Однак твердження,

що правопорушення є правостворюючим юридичним фактом, було б не досить обґрунтованим. Адже подібні погляди базуються на негативній концепції особистих немайнових прав, відповідно до якої особисті немайнові відносини не регулюються цивільним законодавством, а тільки захищаються у випадку їх порушення [10, с. 8–9]. Тому робиться висновок, що й виникають вони з моменту протиправного посягання на відповідне особисте немайнове благо [11, с. 58]. Разом з тим відомо, що негативну концепцію особистих немайнових прав було піддано справедливій критиці в теорії цивільного права. Ставлячи під сумнів вивіреність негативної концепції, приєднуємось до поглядів тих вчених, які стверджують, що якщо до порушення особисті немайнові відносини не мали правового характеру, то і після порушення вони не можуть стати правовими [12, с. 159–160]. Більше того, саме поняття «правопорушення» походить від словосполучення «порушення права», а значить, якщо відсутнє право у непорушному стані, то і порушувати нічого, що вказує на неможливість виникнення правопорушення як такого. І навпаки, якщо якісь дії визнаються правопорушенням, то це вказує на те, що спочатку існували правовідносини у непорушному стані, тобто на наявність регулятивних особистих немайнових правовідносин. Потім відбулося втручання у формування та нормальний розвиток регулятивних особистих немайнових правовідносин. Як наслідок – виникли охоронні особисті немайнові правовідносини.

Таким чином, твердження про те, що правопорушення здатне породжувати

особисті немайнові правовідносини, може сприйматися лише з певними уточненнями. По-перше, мова повинна йти тільки про охоронні правовідносини. По-друге, виникнення охоронних особистих немайнових правовідносин розглядається лише у статичі, як окремий елемент динаміки особистих немайнових правовідносин. Якщо ж розглядати динаміку особистих немайнових правовідносин, то з правопорушенням пов'язана так звана аномальна стадія розвитку абсолютного правовідношення [13, с. 123]. Інакше кажучи, правопорушення змінює регулятивне особисте немайнове правовідношення на охоронне. Воно є правозмінюючим, а не правостворюючим юридичним фактом.

Аналіз змісту чинного цивільного законодавства України дозволяє дійти висновку, що серед юридичних фактів, які породжують особисті немайнові правовідносини, передбачено і юридичні вчинки. Так, наприклад, не викликає сумнівів, що звернення за медичною допомогою, обстеженням та лікуванням є правомірними діями. А відповідно до ст. 285 ЦК України, такі дії, незалежно від того, на що вони були спрямовані, породжують у особи, яка їх вчинила, право на достовірну і повну інформацію про стан свого здоров'я, у тому числі на ознайомлення з відповідними медичними документами.

Інший приклад. Правомірне одержання нотаріусом відомостей, у зв'язку зі вчиненням ним нотаріальних дій, або звернення до нотаріуса заінтересованої особи породжує у особи, якої ці відомості стосуються, право на нотаріальну таємницю. Відповідно, у нотаріуса, а також осіб, яким про вчинені нотарі-

альні дії стало відомо у зв'язку з виконанням ними службових обов'язків чи іншої роботи, в осіб, залучених для вчинення нотаріальних дій як свідків чи інших осіб, яким стали відомі відомості, що становлять предмет нотаріальної таємниці, виникає обов'язок зберігати у таємниці факт самого звернення особи до нотаріуса, предмет питання, умови та учасників правочину, мотиви укладення правочину, сам вид правочину, на чію користь він є вчиненим, і т. ін. Отже, одержання (надання) відомостей або звернення до нотаріуса, незалежно від спрямованості волі осіб, які вчиняли такі дії, породжують особисті немайнові правовідносини щодо нотаріальної таємниці.

До юридичних вчинків належить і створення фізичною особою власного зображення. Так, не викликає сумнівів, що автопортрет як твір образотворчого мистецтва є об'єктом авторського права. Разом з тим автопортрет містить і зображення автора (об'єкт особистого немайнового права). Таким чином, у результаті створення автопортрету виникають два, хоча й пов'язаних між собою одним матеріальним носієм, але самостійних об'єкти. Це твір образотворчого мистецтва та зображення фізичної особи – автора твору. З появою автопортрета виникають і дві групи правовідносин, а саме: щодо твору – авторські правовідносини; щодо зображення – особисті немайнові правовідносини. Юридичним вчинком є і фотографування самого себе за допомогою технічних пристосувань. Такі дії, незалежно від того, на що було спрямовано волевиявлення, також породжують особисті немайнові правовідносини стосовно зображення фізичної особи.

Можна навести, як приклад, і вчинення таких правомірних дій, як формування особистих архівних документів, ведення особистого щоденника, які породжують, відповідно до ст. 303 ЦК України, право на особисті папери. Очевидно, що і в цьому випадку юридичні наслідки виникають незалежно від спрямованості волі особи, яка їх вчиняє. Наведені приклади можна було б продовжувати, але вже навіть вони ілюструють те, що закон з юридичними вчинками пов'язує виникнення особистих немайнових правовідносин.

Підставою виникнення особистих немайнових правовідносин можуть бути і адміністративні акти [9, с. 17]. Зокрема, особисті немайнові правовідносини виникають між усиновлювачем та усиновленим з такого адміністративного акта, як усиновлення; правовідносини між опікуном і малолітньою чи недієздатною особою засновані на встановленні опіки; правовий зв'язок між особами, що скоїли злочини, але при цьому страждають хворобами, які становлять небезпеку для здоров'я інших осіб, та лікувальним закладом – виникає з призначення примусового лікування і т. ін. Зважаючи на те, що юридична особа вважається створеною з дня її державної реєстрації (ч. 4 ст. 87 ЦК України), такий адміністративний акт, як державна реєстрація, породжує право на її існування, яке подібне до права на життя у фізичної особи, на автономію, на найменування [14] тощо.

Що стосується правочинів, то в теорії цивільного права поширеною є думка, що особистісний характер особистих немайнових правовідносин характеризується неможливістю вчинення будь-яких

правочинів із приводу їх нематеріальних об'єктів, відсутністю правочинів у механізмі правового регулювання особистих немайнових відносин. Тому всі розпорядчі, у тому числі й правостворюючі правочини з ними є недійсними [15, с. 191]. Разом з тим, в юридичній літературі висловлюється й інша думка. Зокрема, деякі дослідники вважають, що на підставі договору про надання послуг зв'язку виникає право на таємницю кореспонденції, на підставі договору з адвокатом – право на адвокатську таємницю [9, с. 16; 3, с. 130; 16, с. 239], на підставі договору банківського рахунка або вкладу – право на банківську таємницю [16, с. 239] тощо.

Аналіз наведених точок зору та змісту самих договорів дозволяє відзначити, що з укладенням подібних правочинів дійсно, в однієї сторони договору виникає обов'язок, а в другій – право на таємницю (таємницю кореспонденції, адвокатську таємницю, банківську таємницю та ін.). Разом з тим правочином визнається дія особи, спрямована на встановлення, зміну або припинення цивільних прав і обов'язків. Причому така правомірна дія завжди відбувається з наміром досягнення визначеного волею особи правового результату. Наявна правочину ознака спрямованості волі відрізняє останній від юридичних вчинків.

При дослідженні мети договорів про надання адвокатських, банківських та інших послуг, з яких виникає право та обов'язок на таємницю, може скластися враження, що воля учасників таких договорів спрямована не на виникнення права та обов'язку стосовно таємниці, а тільки на надання (отримання) послуг

(банківських, адвокатських, кореспонденції тощо). Права та обов'язки на таємницю виникають незалежно від того, чи була спрямована воля суб'єктів договору на такі правові наслідки, чи ні, а іноді навіть і всупереч наміру цих осіб. Тому правомірні дії, спрямовані на виникнення майнових правовідносин з надання послуг (зв'язку, адвокатських, банківських тощо), є правочином лише стосовно правовідносин з надання цих послуг. Щодо особистих немайнових прав та обов'язків, ці ж дії необхідно розглядати як юридичні вчинки. Разом з тим, розглядаючи договір як узгоджену сукупність умов або вольову модель розподілу прав та обов'язків [17, с. 46], можна зазначити, що при укладенні воля його учасників спрямована на виникнення певних взаємних прав та обов'язків [18, с. 118], на узгодження умов, які визначають взаємні права та обов'язки сторін [18, с. 14]. При цьому відомо, що умови будь-якого договору традиційно поділяються на істотні, звичайні та випадкові. Обов'язковому узгодженню підлягають тільки істотні умови. Звичайні ж умови, до яких, без сумніву, належать права та обов'язки щодо таємниці (банківської, адвокатської, стосовно кореспонденції тощо), не потребують узгодження сторін. Вони передбачені у відповідних нормативних актах й автоматично діють з моменту укладення договору. Тому, якщо сторони досягли згоди укласти певний договір, то тим самим вони погодилися і з тими умовами, які містяться в законодавстві про цей договір. Таким чином, укладення договорів банківського рахунка чи вкладу, договору про надання адвокатських послуг і т. ін. свідчить про

наявність узгодженої сукупності умов, у тому числі й стосовно таємниці (банківської, адвокатської, кореспонденції тощо), про створення вольової моделі розподілу певних особистих немайнових прав та обов'язків. Наведене дає можливість стверджувати, що договір (правочин), у механізмі правового регулювання особистих немайнових відносин, також розглядається як правостворюючий юридичний факт.

До правостворюючого правочину відносять і договір про створення зображення (портрету) фізичної особи на замовлення зображеної особи, наприклад художником. У цьому разі виникає об'єкт авторського права – твір та об'єкт особистого немайнового права – зображення фізичної особи. Права на останній не входять до інституту авторського права [19, с. 146], але виникають на підставі договору. На підставі договору може виникнути «чисте» особисте немайнове право при створенні на замовлення однієї особи її фотозображення іншою особою (фотографом), за умови, що фотограф виконує при цьому суто технічні дії, а фотографія не містить елементів творчості. До правостворюючих правочинів належить і договір про сумісну діяльність, на підставі якого виникають організаційні правовідносини.

Таким чином, твердження, що народження особи та закон є єдиними або навіть основними правостворюючими юридичними фактами у механізмі пра-

вового регулювання особистих немайнових відносин, є хибним. По-перше, особисті немайнові правовідносини виникають на підставах, передбачених законом, але не із закону. По-друге, народження людини – це не тільки не єдиний, а навіть не основний правопороджуючий юридичний факт. Серед них є й юридичні вчинки та юридичні акти. Зроблені висновки дозволяють приєднатися до позиції Р. О. Стефанчука, який зазначає, що специфіки юридичних фактів виникнення особистих немайнових прав та обов'язків немає. Вона повністю охоплюється загальними положеннями виникнення цивільних прав, обов'язків, які закладені в ст. 11 ЦК України [3, с. 130–131]. Це дає змогу виключити зі ст. 269 ЦК України частину першу.

Зроблені висновки вказують на перспективи подальших наукових досліджень кола правостворюючих юридичних фактів у механізмі правового регулювання особистих немайнових відносин. Більше того, відсутність специфіки підстав виникнення особистих немайнових правовідносин вказує на необхідність дослідження наявності та специфіки у зазначеному механізмі правового регулювання специфіки правозмінюючих та правоприпиняючих юридичних фактів. Причому інтерес становлять не тільки види таких юридичних фактів, а й правова природа наслідків, які вони викликають.

Список використаної літератури

1. Погрібний С. О. Механізм та принципи регулювання договірних відносин у цивільному праві України : дис. ... д-ра юрид. наук : 12.00.03 / С. О. Погрібний. – К., 2009. – 412 с.
2. Яроцький В. Л. Цінні папери в механізмі правового регулювання майнових відносин : дис. ... д-ра юрид. наук : 12.00.03 / В. Л. Яроцький. – Х., 2007. – 438 с.

3. Стефанчук Р. О. Особисті немайнові права фізичних осіб у цивільному праві (поняття, зміст, система, особливості здійснення та захисту) : монографія / Р. О. Стефанчук ; відп. ред. Я. М. Шевченко. – К. : КНТ, 2008. – 626 с.
4. Халфина Р. О. Общее учение о правоотношении / Р. О. Халфина. – М. : Юрид. лит., 1974. – 340 с.
5. Малейн Н. С. Гражданский закон и права личности в СССР / Н. С. Малейн. – М. : Юрид. лит., 1981. – 216 с.
6. Науково-практичний коментар Цивільного кодексу України : у 2 т. / відповід. ред.: О. В. Дзера (кер. авт. кол.), Н. С. Кузнєцова, В. В. Луць. – К. : Юрінком Інтер, 2005. – Т. 1. – 832 с.
7. Красавчиков О. А. Юридические факты в советском гражданском праве / О. А. Красавчиков. – М. : Госюриздат, 1958. – 183 с.
8. Красавчикова Л. О. Понятие и система личных неимущественных прав граждан (физических лиц) в гражданском праве Российской Федерации / Л. О. Красавчикова. – Екатеринбург : Уральские военные вести, 1994. – 200 с.
9. Малейна М. Н. Личные неимущественные права граждан: понятие, осуществление, защита / М. Н. Малейна. – М. : МЗ Пресс, 2000. – 244 с.
10. Суховерхий В. Л. Личные неимущественные права в советском гражданском праве : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.712 / В. Л. Суховерхий. – Свердловск, 1970. – 20 с.
11. Иоффе О. С. Гражданско-правовая охрана интересов личности / О. С. Иоффе, Б. Б. Черепяхин, Ю. Л. Толстой и др. ; под ред. Б. Б. Черепяхина. – М. : Юрид. лит., 1969. – 255 с.
12. Пушкин А. А. Спорные вопросы учения о гражданском правоотношении / А. А. Пушкин // Вопр. государства и права. – М., 1974. – С. 159–160.
13. Егоров Н. Д. Гражданско-правовое регулирование общественных отношений: единство и дифференциация / Н. Д. Егоров. – Л. : Изд-во Ленингр. ун-та, 1988. – 176 с.
14. Толстой В. С. Личные неимущественные правоотношения [Электронный ресурс] / В. С. Толстой. – 2009. – Режим доступа : <http://www.lawmix.ru/commlaw/321>.
15. Гражданское право Украины : [учеб. для вузов системы МВД Украины] : в 2 ч. Ч. 1 / А. А. Пушкин, В. М. Самойленко, Р. Б. Шишка и др. ; под ред. проф. А. А. Пушкина, доц. В. М. Самойленко. – Х. : Ун-т внутр. дел ; Основа, 1996. – 440 с.
16. Бобрик В. И. Договорное регулирование личных неимущественных отношений / В. И. Бобрик // Личные неимущественные права: проблемы теории и практики применения : сб. ст. и иных материалов / под ред. Р. А. Стефанчука. – Киев : Юринком Інтер, 2010. – С. 229–245.
17. Олюха В. Г. Цивільно-правовий договір: поняття, функції та система : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.03 / В. Г. Олюха. – К., 2003. – 191 с.
18. Брагинский М. И. Договорное право : общие положения / М. И. Брагинский, В. В. Витрянский. – М. : Статут, 1997. – 682 с.
19. Сергеев А. П. Прав интеллектуальной собственности в Российской Федерации / А. П. Сергеев. – М. : Теис, 1996. – 704 с.

Стаття надійшла до редакції 18.06.2013.

Слипченко С. Правопорождающие юридические факты в механизме правового регулирования личных неимущественных отношений

В статье предпринята попытка определения круга правопорождающих юридических фактов в механизме правового регулирования личных неимущественных отношений.

Ключевые слова: личные неимущественные правоотношения, правопорождающие юридические факты, основания возникновения гражданских прав.

Slipchenko S. The right generating jural facts in the mechanism of legal regulation of the non-property relations

The attempt of the determination of the range of the right generating jural facts in the mechanism of the legal regulation of the personal non-property relations was made in the article.

Keywords: personal non-property legal relationship, right generating jural facts, bases of accrual of civil rights.